

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 86 stemmer (S, V, KF, RV, FP, CD og DF) mod 14 (SF og EL).

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Tredje behandling af lovforslag nr. L 31: Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension med flere love. (Midlertidig pensionsopsparring).

Af arbejdsministeren (Jytte Andersen).
(Fremsat 21/10 97. Første behandling 22/10 97. Betænkning 22/10 97. Anden behandling 23/10 97).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 83 stemmer (S, V, KF, RV og CD) mod 18 (SF, FP, EL og DF).

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Tredje behandling af lovforslag nr. L 12: Forslag til lov om ændring af lov om stempelafgift. (Forhøjelse af pantebrevsstempel for ejerboliger og fritidshuse).

Af skatteministeren (Carsten Koch).
(Fremsat 7/10 97. Første behandling 22/10 97. Betænkning 22/10 97. Anden behandling 23/10 97).

Der var stillet 4 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1-4 vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 59 stemmer (S, SF, RV, EL og CD) mod 43 (V, KF, FP og DF).

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 16: Forslag til lov om ændring af lov om statsgaranterede studielån og lov om tilskud til afvikling af studiegæld og om eftergivelse af studiegæld. (Lempelse af reglerne for tilbagebetaling og eftergivelse af statsgaranterede studielån m.v.).

Af finansministeren (Mogens Lykketoft).
(Fremsat 8/10 97).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Kim Nøhr Skibsted (S):

Lovforslaget sigter mod en rentenedsættelse på statsgaranterede studielån, og endvidere skal

låntager lettere på et tidligere tidspunkt kunne danne sig et overblik over, hvilke muligheder vedkommende har for at nedbringe eller få eftergivet sin gæld helt eller delvist.

Jeg skal på vegne af den socialdemokratiske folketingsgruppe og ikke mindst på vegne af mange af mine tidligere medstuderende sige tak til finansministeren for dette glimrende forslag og denne kærkonne håndsrækning til ganske mange mennesker.

Lovorslagets sigte er, at man efter anmodning kan overføre sit gamle statsgaranterede studielån fra sit pengeinstitut til Hypotekbanken. I forslaget er også medtaget en række ændringer i loven om tilskud og eftergivelse af den gamle studiegæld, det være sig statslån, studielån eller statsgaranterede studielån. Alt er i overensstemmelse med lovgivningen om uddannelsesstøtte.

Statsgaranterede studielån ophørte i 1996, og tilbage står nu en restgæld i pengeinstitutterne på hen ved 2,2 mia. kr. P.t. er den gennemsnitlige bankrente på 6,2 pct. – ganske vist markant lavere i forhold til højrenteperioden i 1980'erne, men dog alligevel højere end den reelle rente, man skulle betale til Hypotekbanken.

For os i den socialdemokratiske folketingsgruppe gælder det ikke om at hjælpe bankerne til merindtjening, men at hjælpe og styrke låntagernes muligheder for bedre at kunne betale gælden tilbage. Lovforslaget er med andre ord et udtryk for en hjælpende hånd til de uheldige, der i sin tid blev ofre for den høje rente, og som på trods heraf aktivt har forsøgt at betale af på deres gæld. Desuden er der i forslaget tale om en markant regelforenklning, og det endda uden at det koster samfundet penge. Det kan næsten ikke blive bedre.

Forslaget vil lette situationen for mange mennesker, da en overførsel af gammel gæld til Hypotekbanken uden tvivl vil medføre en endnu lavere rente samt – og det er meget væsentligt – give den enkelte et overblik over de muligheder, der er til stede med hensyn til tilskud til gældsafdragelse eller eftergivelse. Det gøres ved mindre, enkle ændringer i de eksisterende ordninger. Eftergivelsesordningen forenkles og forbedres, således, at man allerede 9 år efter afsluttet eller afbrudt uddannelse kan få en forhåndsmelding om eventuel eftergivelse, når 12-års-grænsen nås. At vente i 12 år, som man gør i dag, på at få afklaret, hvorvidt gælden eventuelt kan eftergives, er alt for lang tid, og det er forståeligt, men også ærgerligt at kon-

statere, at mange mennesker mister modet og opgiver at tilbagebetale. Derfor er denne ændring og dette forslag særdeles fornuftigt. Gennemskuelighed bliver nøgleordet i ordningen, og det har vi i Socialdemokratiet bestemt ikke noget imod.

I forslaget foreslås yderligere, at tilskudsordningen ligeledes ændres, så formueforhold som kriterium for vurdering af tilskuddet udgår, og det samme gælder for husstandsindkomsten, da studiegæld jo netop har karakter af at være en personlig gæld. Igen gode forenklinger, som vi mener vil være med til at hjælpe denne nye, unge familiegruppe, som garanteret i øjeblikket er i færd med at etablere sig, måske endda med børn. Det er vigtigt, at vi giver dem en hjælpende håndsrækning. Disse mennesker får nu, som jeg nævnte før, et velfortjent pusterum og et overblik over deres gældssituation, og det synes vi igen er godt gået af regeringen.

Jeg føler mig også helt overbevist om, at alle partierne her i Folketinget er rede til at støtte dette synspunkt. Hvis ikke må det komme som en stor overraskelse for de mange mennesker, der sidder i en udsigtsløs situation, hvor de er klemte. De mennesker har krav på et positivt signal fra Folketinget nu, så de kan komme videre i tilværelsen. Der er nogle af partierne her i salen, som selv mener, at de også taler de unges og småbørnfamiliernes sag, og snart får de unge og småbørnfamilierne syn for sagn, når disse partiets ordførere går herop.

L 16 svarer i sig selv også fortrinligt til Hypotekbankens formål som selvstændig offentlig institution, nemlig at optage udenlandske og indenlandske lån mod udsendelse af obligationer med henblik på videreførelse til investeringsopgaver af samfundsmæssig karakter. Det er sket før med Københavns Lufthavn, Post Danmark m.fl., men dette forslag tjener om muligt endnu bedre formålet at investere i det danske samfunds væsentligste råstof, nemlig en veluddannet ungdom, der forstod samfundets signaler dengang om at tage en videregående uddannelse. Det skal vi ikke straffe dem for, nærmere tværtimod.

Alt i alt kan lovforslaget kun anbefales som værende en tiltrængt håndsrækning til dem, der desværre i forbindelse med deres studier oplevede rentefælden klappe. Forslaget er naturligvis ikke møntet på dem, der var ufornuftige, men blot på dem, der var uheldige.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det var jo en meget klog tale fra hr. Kim Nøhr Skibsted, men jeg vil nu alligevel godt benytte lejligheden til at stille hr. Skibsted et par spørgsmål, som i hvert fald har stødt os en lille smule i forbindelse med lovforslaget.

Hr. Skibsted var selv inde på, at det specielt var af hensyn til gældsramte med børn. Jeg vil gerne vide, om det ligger i lovtæksten eller er underforstået, hvad angår nogle af de hensyn, man tager i dag, bl.a. over for gældsramte med børn, når de skal have gældssanering. Når det bliver bestemt, hvor meget de skal betale pr. måned, tager man så hensyn til, om de har børn, og ligger der også et sådant hensyn i denne ordning? Det har vi lidt svært ved at se ud fra teksten.

En anden ting, jeg har lyst til at spørge om, er, om det kan være rimeligt, som det fremgår af § 3 i lovforslaget, at nogle, der tidligere har forsøgt at få gældssanering, ikke kan søge efter de nye regler, hvor der er lagt nogle nye principper ind for bestemmelserne for gældssanering. De to spørgsmål kunne jeg godt tænke mig at høre hr. Skibsteds uddybning af.

Lars Løkke Rasmussen (V):

Når man hører den socialdemokratiske ordfører, hr. Kim Nøhr Skibsted, efterlader det jo det indtryk, at det lovforslag, vi behandler her i dag, er en stor socialdemokratisk opfindelse. Jeg har egentlig – i hvert fald indtil nu – haft det indtryk, at når vi skal behandle det i dag, hænger det sammen med, at Socialistisk Folkeparti ved hr. Kjeld Rahbæk Møller i foråret tog et initiativ, som på et tidspunkt formåede finansministeren til at acceptere, at der blev fremsat et lovforslag som det, vi har til diskussion i dag. Jeg står her lidt med følelsen af, at den socialdemokratiske ordfører smykker sig lidt med lånte fjer, men det er jo ikke mit anliggende. Det er et anliggende mellem S og SF.

For Venstre vil jeg sige, at vores udgangspunkt naturligvis er det klare, at man må påtage sig et personligt ansvar for den gældsstiftelse, man foretager. Det er først og sidst personen selv, låntageren, der må vurdere, hvilke fremtidsudsigter han har, og hvilken mulighed han har for at afdrage på det lån, han har taget.

Når det så er sagt, bekymrer det naturligvis også os i Venstre, at der er en gruppe lønmodtagere, primært med en længerevarende uddannelse, som er kommet i klemme på grund

af den i øvrigt lykkelige udvikling, vi oplevede under den daværende borgerlig-liberale regering, da Danmark gik fra at være et højrente- til et lavrentesamfund, og da Danmark gik fra at være et højinflations- til et lavinflations-samfund – da vi så at sige lagde den økonomiske grundsten til den fremgangsbølge, regeringen nu rider på. Derfor er Venstre naturligvis indstillet på i det udvalgsarbejde, vi nu står over for, at se positivt på lovforslaget, men altså med det udgangspunkt, at vi ikke ønsker uden videre at løfte folk ud af en situation, som de dybest set også selv har et ansvar for.

Jeg vil derfor gerne tilkendegive, at det ene element i lovforslaget, som går på at skabe mulighed for at give en forhåndstilkendegivelse om eftergivelse af statsgaranterede studielån allerede efter 9 år, så man kan disponere i tillid til, at man alt andet lige kan få sin gæld nedskrevet 3 år senere, kan vi i Venstre støtte fuldt ud. Forslaget tager jo ikke sigte på at ændre de kriterier og de vilkår, hvorefter man tager stilling til, om der skal eftergives gæld eller ej. Det er alene en procedureregulering, som kan give den enkelte låntager og den enkelte låntagers familie tryghed og sikkerhed for, at man kan disponere i forventning om, at man får en sanering, og det støtter vi fuldt ud.

For så vidt angår ideen om at tilbyde refinansiering i Hypotekbankens bankvirksomhed, er vi i Venstre lidt mere forbeholdne, for vi synes måske ikke, at tiden egentlig er kommet til at udvide Hypotekbankens bankvirksomhed. Men alt i alt vil jeg sige, at også det element vil vi da gerne kigge på i udvalgsarbejdet.

Det, der står tilbage, når jeg nu går ned, skulde meget gerne være indtrykket af, at Venstre er meget optaget af den problemstilling, som lovforslaget søger at afhjælpe.

Vi vil gerne arbejde positivt i udvalget med det lovforslag, forhåbentlig med det sigte, at vi ved en tredje behandling her i salen på et senere tidspunkt kan støtte lovforslaget, som det må se ud til den tid.

John Vinther (KF):

Det Konservative Folkeparti har sympati for det, der i bemærkningerne er angivet som hensigten med dette lovforslag, nemlig at lempe reglerne for tilbagebetaling og eftergivelse af statsgaranterede studielån samt at skabe mere overskuelige rammer for afvikling af de godt 36.000 statsgaranterede studielån, der stadig eksisterer.

Men når jeg har sagt det, så er jeg også nødt til at sige, at vi ikke har til sinds at falde på halen over dette lovforslag. Det er efter vor opfattelse ikke ganske problemfrit. De statsgaranterede banklån var efter vor opfattelse en fornuftig måde, hvorpå de studerende kunne finansiere deres studier. Der er ikke nogen af dem, der er blevet tvunget til at optage disse lån. Det har man gjort af egen drift og helt frivilligt, og når man tager et lån, så ved man jo udmærket godt, at det også skal betales tilbage på et tidspunkt, og det er jo sådan set udgangspunktet for os i denne sag.

Selve lovforslaget består i virkeligheden af to dele: en del, der sigter til at lempe reglerne og kriterierne for gældseftergivelse, og ingen kan vel have noget imod forslaget om en forhåndstilkendegivelse om eftergivelse af studielån efter 9 år, heller ikke Det Konservative Folkeparti. Man kan så diskutere, om det i alle situationer er rimeligt, at formueforhold og husstandens samlede indtægt ikke skal tælle med i bedømmelsen. Jeg er ikke overbevist om, at det altid vil forekomme at være rimeligt. Men den del af lovforslaget er den mindst problematiske. Der vil vi fra De Konservatives side bruge udvalgsbehandlingen til at få afdækket virkningerne fuldt ud.

Den anden del af lovforslaget, den, der handler om at give låntagere tilbud om at flytte lånet til Hypotekbanken, er efter vor opfattelse noget mere problematisk, om end låntagerne – det gælder såmænd også undertegnede – godt kan se det sympatiske i at skifte til en bank, der efter det, der indføres i bemærkningerne, vil være i stand til at udbyde lånet til en lavere forrentning end den, banker er i stand til i dag.

Så kan vi jo ikke komme uden om, at det her i virkeligheden handler om at lade Hypotekbanken, der jo er statens bank, drive helt almindelig bankvirksomhed i konkurrence med de private banker, en konkurrence, der ikke altid nødvendigvis foregår på lige og fair betingelser. Når nu de private banker udmærket er i stand til at administrere de statsgaranterede studielån, så kan vi altså ikke få øje på den indlysende grund, der skulle være til, at Hypotekbanken nu skulle have adgang til at udvide sin bankvirksomhed, men finansministeren skal da være velkommen til, hvis ikke i dag, så under udvalgsbehandlingen, at argumentere for den del af sagen.

Det er ikke umiddelbart en idé, som vi har sympati for, men som sagt har vi sympati for

selve formålet med lovforslaget, og vi vil med en positiv indstilling bruge udvalgsbehandlingen til at få klarlagt den nøjagtige virkning af forslaget, og når det er sket, så vil vi tage endelig stilling til lovforslaget.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Som det allerede har været fremme i debatten, så bygger det her lovforslag på en aftale mellem SF og regeringen, og jeg skal ikke bore mere i den diskussion, der har været før. Jeg vil bare takke finansministeren for de udmærkede forhandlinger, vi havde her i maj måned, og for resultatet.

Samtidig vil jeg dog udtrykke en lille smule undren over, at det ikke er omtalt i lovforslagets bemærkninger. Man plejer faktisk, når der foreligger en politisk aftale, at henvise til den, og i den forbindelse også påpege, at der ikke har fundet nogen form for forhåndsdrøftelse af den endelige lovudformning sted. Det har på ét punkt givet et klart afvigende resultat. Det vil jeg vende tilbage til.

Men først vil jeg lige sige et par ord om forslagens hovedpunkter, som er fuldt ud tilfredsstillende.

Sagen er jo den, at den 12-års-frist, som er i den nuværende lov, simpelt hen ikke holder. Der er alt for mange mennesker med en stor gæld, som godt nok ved, at de aldrig kommer til at betale den helt ud, men de ved ikke, hvor meget de kommer til at betale. De er kørt ned, når de er kommet frem til de 12 år.

De problemer forstærkes af, at reglerne for gældssanering ikke er offentligt kendte. Hypotekbanken har selvfølgelig nogle skufferegler, men de er udviklede, og de er ikke offentligt kendte. Det vil sige, at de gældsramte ikke aner, hvor de står, når de når frem til snoren, og derfor har vi det problem, at masser af familier er kørt ned.

Det løser forslaget på forskellig vis. Det vigtigste er efter min mening, at man fremrykker tidspunktet fra 12 til 9 år, så folk kan få et vist overblik over deres situation. Da loven blev afskaffet for 8 år siden, var der for de flestes vedkommende en kort overgangsordning. Det betyder, at langt de fleste mennesker nu kan gå ned og få at vide, hvor de egentlig står.

Samtidig forenkler man jo reglerne og offentliggør dem. Det vil sige, at også folk uden denne forhåndstilkendegivelse kan gå ned og få mere tag i deres situation. Disse to ting i forening virker utrolig stærkt.

Samtidig tilbyder man, at man kan få overflyttet sin gæld fra banken til Hypotekbanken – uden at sætte penge til vel at mærke. Hypotekbanken er i stand til at tilbyde lånene til en rente, der er godt 2 pct. billigere end bankernes. Det er også en klar fordel. Og jeg skal i øvrigt føje til, også til hr. John Vinter, at det på mange mennesker har virket anstødeligt, at de private banker har kunnet tjene penge i så mange år på lån, som var fuldkommen risikofri, da staten jo garanterede for dem. Så det, at det bliver afskaffet, og at de gældsramte nu får mulighed for at få finansieret deres lån billigere, er en klar fordel.

Endelig er det også en fordel, at vi får klare regler om formuer. Det har været et problem, at man har taget ægtefællens positive formue i forhold til gælden med i betragtning. Der har været asymmetri. Den vil blive afskaffet. Man vil heller ikke tage gældstagerens formue med i vurderingen, i hvert fald ikke, når det drejer sig om mindre formueposter i ejerboliger og lignende. Alt sammen fint.

Så kommer jeg til problemet. For fremtiden ser man bort fra forsørgelse. Det er logisk, når det drejer sig om ægtefællen, men når det drejer sig om børn, er det forkert. At være enlig uden børn eller at være enlig med tre børn er og giver ikke samme situation og giver ikke samme tilbagebetalingsmulighed. Det må vi have rettet. Jeg er sikker på, at det ville have været rettet, hvis der havde været en forhåndsdrøftelse. Det må vi have rettet under udvalgsarbejdet.

I den forbindelse er der også en anden lille ting, vi skal kigge på. Man bruger konsekvent udtrykket bruttoindkomst. Burde man ikke bruge det udtryk for betalingsevne, som finansministeren selv har været med til at introducere, nemlig personlig indkomst plus positiv kapitalindkomst? Det er jo et ærligere udtryk for betalingsevnen, og det var det, vi burde bruge i denne sammenhæng. Det synes jeg også vi skal tage op under udvalgsarbejdet.

Endelig vil jeg endnu en gang vende tilbage til en ting, som vi ikke kunne komme igennem med. Kunne vi ikke ændre skattereglerne for det rentetilskud, i den udstrækning det bliver tilbage, således at det bliver behandlet som kapitalafkast og ikke som personlig indkomst? Det giver nogle asymmetrier i den nuværende behandling. Jeg forstår ikke, at Skatteministeriet stadig væk står fast på en skatteteknisk forkert behandling af sagen.

Men som sagt: Med disse få bemærkninger, hvor vi tager nogle forbehold, som vi kan få rettet under udvalgsarbejdet, vil jeg give fuld tilslutning til dette lovforslag, som jo er blevet til på grund af en indsats ikke mindst fra vores side.

Jan Køpke Christensen (FP):

I L 16 ser Fremskridtspartiet følgende centrale punkter:

1. Man sigter mod en nedsættelse af renten for de statsgaranterede studielån, og
2. låntagere af statsgaranterede studielån skal nemmere og før tiden kunne danne sig et overblik over muligheden for eftergivelse af deres gæld.

For det første er en af de centrale ting, der ligger heri, at Hypotekbanken jo skal overtage lånene fra anden bankvirksomhed, og derved får låntagerne så en rentebesparelse.

For det andet er det således, at ved forhåndstilkendegivelser om eftergivelse af lån får man efter 9 år tilsagn om, i hvilket omfang gælden eftergives efter det 12. år.

Og for det tredje er der ændringer i eftergivelsesordningerne. Det er jo som bekendt sådan, at låntagerens formueforhold ikke skal have indflydelse på afgørelsen om en eftergivelse, og at man fremover kun skal inddrage låntagers egen økonomi. Eventuel ægtefælles indkomstforhold skal heller ikke inddrages.

For det fjerde skal det være således, at forsørgelse eller bidragsforpligtelse holdes uden for bedømmelsen om eftergivelse.

Jeg må nok sige, at med hensyn til formueforholdet synes jeg absolut, det skal have indflydelse på, om studiegælden skal eftergives. Jeg har ikke rigtig forstået, hvad ideen skulle være med dette her forslag, og jeg vil i hvert fald sige det sådan, at netop de røde plejer at sige, at de, der har pengene, også skal have lov til at betale. Jeg forstår faktisk ikke, at man fra den socialistiske side her i Folketinget er for et sådant forslag.

Ellers tror jeg, man er klar over, at Fremskridtspartiet principielt er imod en lempelse på det her område, og der skal ikke herske tvivl om, at vi er imod dette her forslag. Baggrunden er som bekendt, at Folketinget tidligere har vedtaget to lempelser, dels tilskudsordningen, hvor låntager kan få tilskud til tilbagebetaling, dels eftergivelsesordningen, hvor låntager efter 12 år kan søge om at få eftergivet sin studiegæld.

Nu er argumenterne imod forslaget naturligvis mange, men at fritage låntagerens formueforhold svarer reelt til at give løn under studierne. Det, der sker reelt, når man forklarer det klart og tydeligt, er, at de øvrige danske skatteyderes muligheder for at komme til at hænge på denne her regning bliver større og større, uanset hvordan man ender og vender det, og det mener vi i Fremskridtspartiet ikke er spor rimeligt. Det, det jo reelt handler om, er, at man laver en gældssanering, som efter konkurslovens regler omfatter hele låntagerens husstand.

Jeg vil til sidst sige, at ved at fritage eventuel samlevers eller i hvert fald ægtefælles indkomstforhold åbnes der op for kreativ bogføring. Man kan f.eks. vælge at købe fast ejendom, hvor kun den ene står som ejer, der laves særeje på værdigenstande købt i fællesskab osv. Og hvorfor skulle man i grunden ikke benytte sig af det, kunne man spørge.

Vi mener, at man selv skal betale den gæld, man stifter. Studielån er ikke statsfinansieret løn, som de resterende skatteydere skal betale. Kan man ikke betale 1.000 kr. pr. måned, ja, så må man altså kontakte Hypotekbanken og få en aftale om en mindre ydelse. Kan man ikke betale 500 kr. pr. måned, ja, så må man ligeledes kontakte samme bank igen og få en aftale om yderligere nedsættelse osv. Tilbagebetalingstiden bliver længere, men det vigtigste er, at lånet bliver tilbagebetalt. Det er sund logik for nybegyndere.

Hvis vi f.eks. tager den lille købmand, der ikke betaler moms til tiden, så får han jo ikke eftergivet regningen, fordi han ikke kan betale. Han bliver derimod belagt med diverse strafgebyrer. Han kommer tværtimod af med flere økonomiske midler. Ved at eftergive statsgaranteret studiegæld, som der her jo er tale om, favoriserer man personer, der har, kan vi sige klokke i det, bevidst eller ubevidst. Men konklusionen er, at det er en kæmpe forskelsbehandling, vi her taler om, og der er vel ingen, der kan acceptere en så stor forskelsbehandling.

Det har også noget med signalværdien at gøre. Det signal, man giver, ved at låntager selv hæfter for sit lån, er ikke efter Fremskridtspartiets mening uvæsentligt. En konsekvens af en lempelse kunne meget nemt være en meget ligegyldig holdning til det at optage et lån, og reglerne, har vi jo altså set, er jo allerede blevet lempet tidligere.

Derfor må vi sige, at Fremskridtspartiet må afvise det foreliggende lovforslag i dag. Om der

kan blive tale om ændringsforslag osv., der kan gøre det mere spiseligt, ved jeg ikke. Det må vi så se under udvalgsbehandlingen.

Bruno Jerup (EL):

Det er positivt, at der nu gøres noget for at lempe vilkårene for de mennesker, der er blevet ramt af en fejlagtig politik med statsgaranterede studielån, som jo reelt har været et kanontilskud i milliardklassen til de private banker. Det her lovforslag er på flere områder en forbedring, men det kunne have været rart, hvis man var gået et skridt videre og havde lavet en virkelig forenkling på området med afskaffelse af tilskud og skattefradrag kombineret med nedsatte krav til tilbagebetaling.

En løsning kunne være, at den gældsramte vidste, at der ved en almindelig lønindkomst skulle betales en fast procent af lønnen over dagpengemaksimum i et fast antal år. Så ville man forhindre de mange sociale tragedier, og man kunne få de her gældsposter ud af verden.

Der er nogle elementer eller uklarheder i lovforslaget, som Erhedslisten må vende sig imod.

Det første drejer sig om gældsafvikling og det beløb, som den enkelte skal betale for at kunne komme i betragtning med hensyn til en eftergivelse af gælden. Der må vi sige, at det for nogle godt kan være sådan, at selv 15 pct. af bruttoindkomsten ud over dagpengemaksimum er et stort beløb, når det skal betales uden rentefradrag og rentetilskud.

Der er visse steder i lovforslaget en tendens til at prioritere enkelhed i administrationen af loven så højt, at der ikke bliver plads til en fair behandling af de borgere, der skal drage nytte af loven. Det synes vi også man skal være lidt forsigtig med.

Det er selvfølgelig positivt og godt, at penge ifølge forslaget nu kan flyttes over til Hypotekbanken. En god idé. Og vi synes, at det er på tide, at man stjæler nogle af bankernes indtægter på den gamle gæld og på de tidligere studerendes indbetalte penge på den måde. Det er et fremskridt, hvis det i øvrigt ikke betyder, at der kommer nogle forringelser af låntagerens vilkår.

F.eks. er det et problem, at der stilles krav om, at man skal være tilmeldt betalingservice for at kunne få overført sit lån. Det lyder måske meget uskyldigt, men det er faktisk sådan, at det ikke er alle, der kan få sådan en konto. Hvis man har økonomiske problemer og skylder penge til forskellige banker, f.eks. fordi man

igennem flere år har betalt alt for meget af på sin studiegæld, så vil man ofte ikke kunne få en konto med betalingservice. Det vil sige, at nogle af dem, der faktisk er klemt af det, vil blive ramt af, at de ikke kan få en konto med betalingservice. Det synes vi man burde kunne slippe ud af rent lovmæssigt.

Det er også et problem for nogle, hvis en sådan overførsel medfører, at studielånet derefter bliver betragtet som offentlig gæld og dermed bliver en forhindring for at få offentlig autorisation, bestalling eller lignende. Det synes vi også man burde kigge på, fordi det godt kunne være en af konsekvenserne.

Omkring forhåndstilkendegivelse må vi sige, det er udmærket, at gældsramte kan få en forhåndstilkendegivelse om, hvorvidt de kan få eftergivelse. Det kan være med til at skabe en mere fleksibel og overskuelig situation for de gældsramte, men det er meget vigtigt, at det gennemføres på en ordentlig måde.

Ifølge bemærkningerne kan man ikke få et forhåndstilsagn, hvis man betaler via lønindeholdelse, eller hvis tilbagebetalingen er stillet i bero. Ofte vil tilbagebetalingen blive stillet i bero, hvis man ikke har råd til at betale. Det vil sige, at der jo sådan set er en modsætning bygget ind der. En arbejdsløs, der ikke aktuelt betaler sin studiegæld, kan vel i høj grad have behov for en forhåndstilkendegivelse, f.eks. for at kunne få et boliglån til indskud til en ny bolig i nærheden af et tilbudt job, bare for at nævne en mulighed.

Så er der afskaffelse af formuevurderingen. Vi synes, det er fornuftigt, at man i forbindelse med eftergivelse går væk fra at tage formue ind i vurderingen. Vi synes også, det er fornuftigt, at man fremover vurderer låntageren som en selvstændig person uden at tage hensyn til samleverens eller ægtefællens forhold. Det er godt. Det er indførelsen af et individualprincip, et princip, som Enhedslisten er klare tilhængere af.

Derimod er det uforståeligt, at man ikke længere vil tage hensyn til forsørgerbyrden. I dag tager Hypotekbanken hensyn til forsørgerpligten over for børn. Det må være muligt at overføre denne praksis til det nye system.

Overgangsbestemmelserne i kapitel 3 om, at låntagere, der tidligere har fået afslag på eftergivelse, ikke kan søge eftergivelse efter de nye regler, synes vi virker urimelige. Jeg kan til dels forstå argumentet om, at de, der allerede har fået en delvis eftergivelse, ikke kan få ændret

denne, men i alle de situationer, hvor man har fået afslag på eftergivelse, fordi man havde formue eller ægtefælle eller samlever tjente for meget, burde der være mulighed for at få en ny afgørelse på det nye regelgrundlag, der ligger her, og som lige præcis ændrer på de ting.

Administrativt besvær må opvejes af en fair og retfærdig behandling af borgerne, og det vil virke dybt uretfærdigt for den, der har betalt i 14 år, at få et afslag på eftergivelse på grund af ægtefællens indkomst, hvis en anden, der kun har betalt i 12 år og betaler langt mindre, nu godt kan få eftergivelse på grund af lovændringen. Det synes vi ikke virker særlig logisk.

Samlet set er vi positive, men der er nogle uheldige skønhedspletter, som vi håber kan fjernes i løbet af udvalgsbehandlingen.

Poul Nødgaard (DF):

Dansk Folkeparti skal ikke forlænge denne debat ret meget. Jeg synes måske lidt i modsætning til V og K ikke, at det er så skeløjet et forslag igen. Jeg synes, der er mange gode elementer i det, bl.a. sådan nogle praktiske ting som, at de, der har denne gæld, nu får samlet gælden ét sted. Og jeg kan også godt unde dem, at de får en lidt lavere rente, for der er jo faktisk tale om et par procent, så vidt jeg kan se.

Man må heller ikke have lov at glemme, at den store gæld – det synes jeg måske ikke er kommet ret meget frem i debatten – jo er opstået på grund af de højrenteår, vi havde, og det var jo nogle forfærdelige år for mange mennesker. Så hvis vi på forskellig vis kunne hjælpe dem, der sidder i suppedasen, så synes jeg ikke, det var nogen skade til.

Og jeg synes også, der er en anden ting, og det vil finansministeren måske svare på, for det er der flere af ordførerne, der har været inde på. Det er hele spørgsmålet om formuebedømmelse. Nu ved jeg ikke, om ministeren har tid lige at høre efter et øjeblik, men det kunne jo være meget praktisk. Jeg kunne godt tænke mig konkret at spørge og skære det helt ud i pap: Hvis en studerende har en arv på 6 eller 8 mio. kr. eller vinder i lotto, skal vedkommende så ikke betale sin gæld tilbage? Det har andre ordførere også været inde på, så det regner jeg med kan blive klaret under udvalgsarbejdet.

Så vil jeg sige, det er væsentligt, at det er en frivillig ordning. Det er ikke sådan, at man siger, at nu skal nogen tvinges over i Hypotekbanken. Det synes jeg også er en positiv ting,

som man må bide mærke i, når man behandler det her forslag.

Så rent umiddelbart hælder vi mest til et ja, når vi skal trykke på knapperne, men jeg vil godt bede om ministerens forklaring på de ting, vi her har rejst.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jeg synes faktisk, det var rigtigt, hvad hr. Nødgaard sagde. Jeg ved ikke, om ministeren hørte det, men så vil jeg gerne gentage det, for jeg synes, det var vigtigt. Når det drejer sig om et ungt menneske, der f.eks. har arvet en kæmpeformue, kan det så være rigtigt, at man ikke skal tage det med i betragtning ved tilbagebetaling af en studiegæld? Jeg synes, det ville være rimeligt og normalt.

Så hører vi ofte fra den socialistiske side, som jeg også sagde tidligere, at de, der virkelig har økonomien, også må være dem, der skal betale. Det er normal procedure ved alt muligt andet, regeringen gennemfører, men åbenbart ikke på det punkt.

Det, man så kunne spørge om, er, hvilke forslag Fremskridtspartiet har. Jeg vil gerne sige, at vi oprigtigt talt mener, at oplysning vedrørende regler for støtte under studier skal strammes gevaldigt op. Man kan ikke forvente, at en 19-årig, der står ved indgangen til et længerevarende studium og for første gang selv skal administrere sin økonomi, i det hele taget kan overskue konsekvenserne ved en støtteordning. Det, det reelt handler om, er, at man selvfølgelig skal oplyse om, hvad det er, man reelt går ind til. Og det er meget kort og præcist, at lånoptagelse naturligvis betyder tilbagebetaling. Mere enkelt kan det altså ikke siges.

Finansministeren (Mogens Lykkesøft):

Jeg takker for den – tør jeg vel sige – overvejende velvillige modtagelse af lovforslaget og dets hensigter. Jeg tror, at nogle af de spørgsmål, der har været rejst, nogle af de ting, der har været problematiseret, kan vi nemt få afklaret under udvalgsarbejdet.

Jeg tænker også her på Venstres og De Konservatives betænkeligheder ved Hypotekbankens rolle i sagen. Det er jo sådan set en meget naturlig rolle for Hypotekbanken, da man i forvejen har langt, langt den største del af administrationen af stats- og statskautionerede lån.

Til hr. Kjeld Rahbæk Møller vil jeg for det første sige, at med hensyn til dette med defini-

tionen af bruttoindkomst er der ingen uenighed, og det kan vi præcisere. For det andet, at det problem i fortolkningen, der muligvis er omkring de enlige forsørgere, skal vi i hvert fald være helt på det rene med ikke er en realitet i løbet af behandlingen her. Jeg har ikke været opmærksom på, at der var noget problem. Hvis der er det, så må vi også på det punkt søge en præcisering.

Og så til hr. Kørpe Christensens bekymringer omkring det med at se væk fra formue. Her har man jo valgt en løsning, som måske i nogle enkelte tilfælde kan være lidt unødvendig, f.eks. hvis man har arvet en stor formue. Men det er jo ikke det, vi først og fremmest har tænkt på. Den formue, folk typisk har, er jo deres hus, deres lejlighed.

Og problemet med, at – havde jeg nær sagt – en eller anden tilfældig værdistigning på det skal påvirke regnestykket her, tror jeg i og for sig ikke engang at hr. Kørpe Christensen er uenig i at vi skal prøve at løse. Så det, der er baggrunden for den del af forslaget, er jo, om jeg så må sige, normaltstanden for de mennesker, vi har med at gøre, og ikke de helt ekstraordinære tilfælde, som man selvfølgelig sagtens kan finde, hvor en rimelig overskuelig ordning sagtens kunne kompliceres ved, at man sagde, at hvis de havde arvet 5 mio. kr., så gjaldt den regel dog ikke for dem.

Det er baggrunden, men jeg går ud fra, at alle disse spørgsmål kan vi få kortlagt nærmere under udvalgsbehandlingen. Den ser jeg med glæde frem til resultaterne af.

(Kort bemærkning).

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Jeg vil godt endnu en gang takke finansministeren. Efter indlægget her er jeg meget sikker på, at vi finder frem til en udformning, som vi alle kan være hundrede procent tilfredse med.

(Kort bemærkning).

Poul Nødgaard (DF):

Man må jo sige, at det ikke er så tosset med en socialdemokratisk finansminister, der faktisk ser stort på pengene. Vi kan arbejde med den her sag i udvalget. Det kan vi da sagtens gøre, vi kan også kalde finansministeren over, men det må da være ret let at tage stilling til, om folk, der har en stor formue, skal have eftergivet gæld. Nu nævnte finansministeren, at formuen jo nok normalt er i fast ejendom, men der er også folk, der ejer andre ting end fast ejen-

dom. Jeg synes umiddelbart, at det for mange danskere – det er også dem, vi repræsenterer herinde – vil virke urimeligt, at man skulle kunne få eftergivet en stor studiegæld, hvis man står med en stor formue. Så enkelt ser Dansk Folkeparti på den sag.

(Kort bemærkning).

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Man kan mærke, at hr. Poul Nødgaard ikke har været i kontakt med ret mange af de mennesker, det drejer sig om. For hvis man har det, vil man vide, at hvis en ganske almindelig akademikerfamilie med eller uden job ejer noget, så er det friværdi i deres bolig. Det er yderst sjældent, nogen ejer noget mere. Ingen kan afvise, at der er en, der har giftet sig med en millionær med en kæmpevilla i Søllerød. Men konsekvenserne af de nuværende regler har været så hårde for så mange uskyldige mennesker, at det er bedre helt at skrotte dem. Det er bedre, at tusind bliver reddet, selv om to, som måske ikke burde have været reddet, så også bliver reddet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 23: Forslag til lov om ændring af lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik, lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., lov om orlov, lov om arbejdsmarkedsuddannelser, lov om kommunal aktivering og lov om aktiv socialpolitik. (Etableringsydelse, dimittender, orlov til ledige, deltagerbetaling på AMU, igangsættingsydelse m.v.).

Af arbejdsministeren (Jytte Andersen).

(Fremsat 9/10 97).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ole Vagn Christensen (S):

Dette lovforslag har som overordnet sigte at sikre grundlaget for en fortsat fremgang i beskæftigelsen, uden at der skabes løninflation, og forslaget skal ses som en helhed, der er nøje afbalanceret.

Omdrejningspunktet er at øge såvel den geografiske som den faglige mobilitet, heri ligger også et ønske om en mere erhvervs målrettet uddannelsesindsats, der reelt skaber et grundlag for den enkelte, der kan øge mulighederne for at få fodfæste på arbejdsmarkedet. Altså ser vi i Socialdemokratiet dette lovforslag som et udtryk for at sikre, at der ikke opstår mangel på arbejdskraft, samtidig med at andre går arbejdsløse.

For at på dette sigte indeholder forslaget bl.a., at vi nu fjerner deltagerbetalingen på AMU-kurser, fordi en sådan deltagerbetaling ikke står i et rimeligt forhold til ønsket om en øget erhvervs- og uddannelsesaktivitet. Det kan også indskydes, at deltagerbetaling har medført et uhensigtsmæssigt bøvl for alle parter.

Vi finder også, at uddannelsesorloven for ledige skal have et langt mere offensivt sigte mod beskæftigelse og arbejdsmarkedstilknøytning. Det er helt centralt for Socialdemokratiet, at uddannelsesorloven bruges til at give den enkelte en reel mulighed for at få fodfæste på arbejdsmarkedet. Heri ligger også, at orloven ikke tages i anvendelse i en situation, hvor den ledige kan få et arbejde, medmindre der er tale om at anvende orloven til at modvirke flaskehalsproblemer.

Hvis uddannelsesorlovsordningen ikke opfylder dette, er det dybest set det samme som